

ละหมาด: หลักปฏิบัติในมิติคำสอนอิสลามกับการบูรณาการ
แนวปฏิบัติในสถานการณ์วิกฤตโควิด 19

Muslim Prayer: Practices in the Dimension of
Islamic Teachings with the Integration of Practice
Guidelines in the Situation of the COVID-19 Crisis

ศักดิ์ดา เชะวิเศษ / Sakda Sewiset ¹

Received: Jun. 30, 2022 Revised: Oct. 16, 2022 Accepted: Dec. 13, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่อง “ละหมาด: หลักปฏิบัติในมิติคำสอนอิสลามกับการบูรณาการแนวปฏิบัติในสถานการณ์วิกฤตโควิด 19” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเด็นการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดตามประกาศจุฬาราชมนตรีกับการบูรณาการแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการละหมาดในสถานการณ์วิกฤตโควิด 19 โดยศึกษาข้อมูลและรายละเอียดจากประกาศของสำนักจุฬาราชมนตรี

จากการศึกษา พบว่า มุสลิมต้องปฏิบัติละหมาดในทุกช่วงสถานการณ์ แม้จะอยู่ในสถานการณ์ปกติหรือไม่ปกติ มุสลิมต้องละหมาดตลอดเวลาในปัจจุบันเมื่อเกิดวิกฤตโควิด 19 องค์กรทางศาสนาอิสลามในประเทศไทย โดยเฉพาะสำนักจุฬาราชมนตรีเป็นผู้มีอำนาจในการออกประกาศเกี่ยวกับ

---

¹สาขาวิชาธุรกิจอิสลาม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹Program in Islamic Business, Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University.

การปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ ของมุสลิมในประเทศไทย มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติให้ผู้นำ (อิหม่าม) ประจำมัสยิดในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศไปบอกกล่าวข้อปฏิบัติเกี่ยวกับละหมาดกับสัปบุรุษของตนเองว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร นำสู่การบูรณาการแนวปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างไร เพื่อให้มุสลิมได้ปฏิบัติละหมาดได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ ปลอดภัย มีภูมิคุ้มกันจากโรคระบาดร้ายแรงในสถานการณ์วิกฤตโควิด 19 สามารถเป็นต้นแบบและตัวอย่างที่ดีให้กับองค์กรมุสลิมในต่างประเทศได้

จากประกาศที่จุฬาราชมนตรีได้ออกประกาศมาในแต่ละฉบับ ทำให้ทราบว่าแนวปฏิบัติของมุสลิม เมื่อเกิดวิกฤตโควิด 19 ในประเทศไทย การปฏิบัติศาสนกิจละหมาดของมุสลิมนั้น มุสลิมสามารถบูรณาการมาตรการป้องกันที่ถือเป็นแนวปฏิบัติสำหรับมุสลิมในประเทศไทยได้ สามารถกระทำเป็นเอกเทศที่บ้านได้ คือ ต่างคนต่างปฏิบัติละหมาด แยกกันทำ มุสลิมสามารถบูรณาการแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการละหมาดร่วมกันได้ ซึ่งเดิมส่งเสริมให้กระทำร่วมกันที่มัสยิด ผู้ปฏิบัติดังกล่าวที่มีสยิดจะได้รับผลบุญมาก เปลี่ยนมาเป็นให้สามารถปฏิบัติละหมาดคนเดียวเป็นการส่วนตัว หรือร่วมกันทำที่บ้านของตนเองได้ โดยไม่ต้องมารวมตัวกันปฏิบัติศาสนกิจละหมาดร่วมกันที่มัสยิดเหมือนเช่นสภาวะปกติ

คำสำคัญ : ละหมาด การบูรณาการ แนวปฏิบัติ โควิด 19

Abstract

The academic article titled “Muslim Prayer: Practices in the Dimension of Islamic Teachings with the Integration of Practice Guidelines in the Situation of the COVID-19 Crisis” aims to study and analyze measures to prevent the spread of coronavirus disease 2019 on the issue of prayer service according to the announcement of Sheikhul Islam with the integration of prayer practices in the COVID-

19 crisis. The study was conducted by exploring information and details from the announcement of the Sheikhu Islam Office.

The study found that Muslims must perform prayers in every situation. Whether in a normal situation or not, a Muslim must pray all the time. At present, during the COVID-19 crisis, Islamic religious organizations in Thailand, especially the Office of Sheikhu Islam, who has the authority to issue announcements about the various religious practices of Muslims in Thailand, have set the guidelines for mosque leaders (imams) in various areas across the country to inform their devotees about the practice of prayer and how it would lead to the integration of practical guidelines in a concrete way in order for Muslims to perform prayers correctly and completely; to be safe and immune from the deadly epidemic COVID-19, and to be a role model and good example for Muslim organizations abroad.

From the announcement that Sheikhu Islam has issued each time, it makes sense that during the COVID-19 crisis in Thailand, Muslim prayers can integrate preventive measures that are practiced for Muslims in Thailand. They can perform prayers independently at home; that is, each person performs prayers separately. Originally, Muslims can integrate prayer practices together, which was encouraged to act together at the mosque following the belief that those who practice at the mosque will receive great merit. During the COVID-19 crisis, the practice is shifted to being able to pray alone or together with the family at home without having to gather and perform prayers together at the mosque as in normal situations.

Keywords : Prayer, Integration, Practice Guidelines, COVID-19

บทนำ

การละหมาดมาจากคำเปอร์เซียว่า “นมาซ” แปลว่า การกราบไหว้พระเจ้า ส่วนภาษาอาหรับ เรียกว่า อัศเศาะลาห์ แปลว่า การขอพรหรือดูอาอ์ (ดลมนรร์จึ บากา และแวอูเซ็ง มะแดเฮาะ, 2536, น.81)

การละหมาด คือ การแสดงออกถึงการเคารพภักดีต่อพระผู้อภิบาล ประการหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยคำกล่าว ท่าทาง หรืออิริยาบถ เริ่มด้วยการกล่าว ตักบีร์ว่า อัลลอฮูอักบัร และสิ้นสุดด้วยการให้สลาม (ชมรมผู้บริหารมัสยิด เขตหนองจอก, 2561, น.95)

การละหมาดมีทั้งประเภทบังคับและประเภทสมัครใจ ประเภทที่กระทำ ร่วมกันและที่กระทำเป็นเอกเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์และรูปแบบต่าง ๆ โดยทั่วไป หลักการเป็นอยู่อย่างเดียวกันสำหรับมุสลิมทั้งชายและหญิง กล่าวคือ ประกอบด้วย การชำระร่างกาย เรียกว่า วูฎูอ์ การประกาศเชิญชวนให้ละหมาดหรืออะซาน การประกอบอิริยาบถยืนและโค้งกราบ พร้อมอ่านข้อความคัมภีร์อัลกุรอานและ ดูอาอ์ (การขอพรหรือคำขอพร) โดยผู้ละหมาดจะหันไปทางทิศกิบละฮ์หรือ กิบลัต คือ หันไปทางที่ตั้งของวิหารกะอ์บะฮ์ในนครมักกะฮ์ การละหมาดส่งเสริม ให้กระทำร่วมกันเป็นกลุ่ม (ญะมาอะฮ์) ในการละหมาดร่วมกันจะมีบุคคลหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นผู้นำละหมาด เรียกว่า อิมามหรืออิหม่าม การละหมาดที่มุสลิม มีหน้าที่ปฏิบัติประจำวัน คือ ละหมาด 5 เวลา ได้แก่ 1. เวลาย่ำรุ่ง (ศุบหิ) 2. เวลา บ่าย (ซุฮ์ริ) 3. เวลาเย็น (อัสริ) 4. เวลาพลบค่ำ (มัฆริบ) และ 5. เวลากลางคืน (อิซฮ์) หากไม่สะดวกเนื่องจากความเจ็บป่วย การเดินทาง หรือข้อจำกัดด้าน สถานที่ ยังคงต้องละหมาดแต่มีการผ่อนผันให้ปฏิบัติโดยย่อ คือ ลดอิริยาบถ ควรรวมหรือชดเชยภายหลังตามเงื่อนไข (กรมการศาสนา และอนุกรรมการส่งเสริม กิจการศาสนา และศาสนิกสัมพันธ์ คณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา, 2556, น.78)

สำหรับมุสลิมแล้วการละหมาดถือเป็นกุญแจของการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ เพื่อให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสมดุลงภาพ ดังที่ พระเจ้าได้ตรัสในอัลกุรอานว่า “และจงดำรงการละหมาด แท้จริงการละหมาดนั้น

จะยับยั้งการทำลามกและความชั่วทั้งปวง” (อัลกุรอาน บทที่ 29: โองการที่ 45) (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, ม.ป.ป., น.989) และยังถือว่าการละหมาดเป็นเสาหลักของศาสนา มีความสำคัญรองลงมาจาก การปฏิญาณตน นอกจากนี้แล้ว การละหมาดยังส่งผลต่อการทำงานของร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ (อิสมาอีล อะหมัด, ม.ป.ป., น.13) การละหมาดสามารถทำให้มนุษย์มีความยับยั้งชั่งใจ ไม่ไปกระทำในสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย ในทางตรงกันข้ามทำให้มนุษย์สามารถเข้าถึงความดี และเป็นภูมิคุ้มกันให้มนุษย์ในการใช้ชีวิตประจำวันให้มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย

มีคำสั่งใช้ของศาสดามุฮัมมัด คืออัลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ให้ผู้ปกครองที่เป็นมุสลิมฝึกฝนบุตรหลานของตนเองให้ฝึกหัดละหมาดตั้งแต่วัยวัย ความว่า “ท่านทั้งหลายจงใช้บุตร ๆ ของท่านทำการละหมาด เมื่อพวกเขามีอายุ 7 ขวบ และจงเขียนตีพวกเขา หากไม่ทำละหมาดเมื่ออายุ 10 ขวบ และจงแยกในระหว่างที่นอนของพวกเขาโดยให้เขานอนเป็นสัดส่วนอย่างนอนปนเปกัน เมื่ออายุ 10 ขวบ” (Abu Da‘ud, 1997, p.112) ดังนั้น บิดา มารดา และผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญเป็นอันดับแรกในการถ่ายทอดพฤติกรรมที่ดีหรือเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุตร เนื่องจากต้องละหมาดให้บุตรดู สอนบุตรละหมาด หรือพาไปมัสยิด ซึ่งจะส่งผลต่อบุตรฝึกฝนให้เป็นคน ที่รักการละหมาด แล้วจะเกิดพฤติกรรมเชิงบวก กล่าวคือ มีคุณธรรม จริยธรรม มีอารมณ์ที่เยือกเย็น สุขุม มีสมาธิในการเรียนรู้ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อปัญหาต่าง ๆ นานาอีกด้วย (อาแว วาลี, 2562, น.12) จะเห็นว่าคำสั่งใช้ของศาสดามุฮัมมัดนั้น มุสลิมสามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการฝึกฝนผู้อยู่ใต้การปกครอง ให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับการละหมาด และเริ่มละหมาดตั้งแต่วัยยังเป็นเด็กหรือยังเยาว์วัยกันเลย เมื่อเจริญเติบโตใหญ่จะได้เป็นผู้ที่ปฏิบัติละหมาดอยู่เป็นประจำ และไม่พยายามละเลยหรือละทิ้งการละหมาดในที่สุด

การละหมาดเป็นหลักปฏิบัติที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างร่างกายและจิตใจ การที่มุสลิมคนหนึ่งจะปฏิบัติละหมาดได้อย่างถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ จึงจำเป็นจะต้องศึกษาวิธีการละหมาดที่ถูกต้อง ทำตามแบบอย่างของท่าน

ศาสตร์ตามฮัมมัด คือลัทธิลัทธิอะลีย์อะฮิวะซัลลัม ว่าปฏิบัติเป็นแบบอย่างไว้อย่างไร ไม่ใช่ละหมาดตามใจชอบหรือละหมาดโดยไม่ได้ศึกษาขั้นตอนวิธีการละหมาดที่ถูกต้องเสียก่อน เพราะถ้าละหมาดไม่ถูกต้องการละหมาดจะเป็นโมฆะ ผลบุญจะไม่ได้รับ การละหมาดจึงเป็นสิ่งที่จะบ่งบอกความเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ แสดงถึงพลังศรัทธาอันยิ่งใหญ่ของมุสลิมที่ปฏิบัติบทบัญญัติที่พระเป็นเจ้าได้ประทานลงมา เพื่อให้เป็นมุสลิมที่สมบูรณ์และเป็นแบบอย่างให้อนุชนรุ่นหลังต่อไป

มุสลิมได้รับการเรียกร้องให้ร่วมกันปฏิบัติละหมาดในมัสยิด ซึ่งการละหมาดนั้นมุสลิมจะยืนเคียงข้างกับคนอื่นอีกจำนวนร้อย โดยการผินหน้าไปทางทิศเดียวกัน อ่านคำวิงวอนที่เหมือนกัน และมีลักษณะการเคลื่อนไหวอวัยวะร่างกายที่มีรูปแบบเดียวกัน การปฏิบัติร่วมกันของการละหมาดนี้เป็นการกระทำที่ฝึกฝนบุคคลให้รู้จักการเข้าสังคม และการกระทำนี้จะพัฒนาคุณภาพในการเข้าสังคมมากยิ่งขึ้น เพราะว่าการละหมาดฝึกให้มุสลิมได้ร่วมอยู่กับมนุษย์อื่น ๆ ยืนอยู่ในแถวเดียวกัน ในสถานที่เดียวกัน ในเวลาเดียวกันและหลังผู้นำคนเดียวกัน (วิทยา วิเศษรัตน์, 2550, น.58-59) ดังนั้น การละหมาดจึงเป็นหลักปฏิบัติในมิติคำสอนอิสลามที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญ การเอาใจใส่ในความเป็นเอกเทศส่วนบุคคล และมองประโยชน์ภาพรวมของสังคมอีกด้วย

ดังนั้น การละหมาดถือเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญในศาสนาอิสลาม เป็นหลักปฏิบัติข้อที่ 2 จากหลักปฏิบัติ (อركانุลอิสลาม) 5 ประการของอิสลาม ได้แก่ 1. การปฏิญาณตน 2. การละหมาด 5 เวลา 3. การจ่ายซะกาต 4. การถือศีลอด และ 5. การประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครมักกะฮ์ ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย การละหมาดถือเป็นศาสนกิจหรือศาสนพิธีที่มุสลิมทุกคนต้องได้รับการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง และเรียนรู้อย่างถูกวิธี เพื่อนำสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องและสมบูรณ์ ตั้งแต่เยาว์วัยเรื่อยไปจนตลอดชีวิต เป็นสิ่งที่ผูกพันกับวิถีชีวิตประจำวันของมุสลิม ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม จะทุกข์ จะสุข จะแข็งแรง หรือเจ็บป่วย จะอยู่ในสถานการณ์ที่ปกติ มีภัยพิบัติ หรือมีโรคระบาดร้ายแรงมาประสบแก่เช่น สถานการณ์โควิด 19 หรือโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มุสลิมทุกคนยังคงต้องปฏิบัติละหมาดฟรัฎฮ์ประจำวัน วันละ 5 เวลา ตลอดไป เพียงแต่อาจจะจะมีแนว

ปฏิบัติบางอย่างที่องค์กรศาสนามีหน้าที่กำกับดูแลมีสยิดต่าง ๆ ต้องมีประกาศออกมา เพื่อให้มุสลิมในประเทศของตนเองได้ปฏิบัติละหมาดได้อย่างสบายใจปลอดภัย มีภูมิคุ้มกัน และช่วยเหลือสังคมได้ในระดับหนึ่ง ในประเทศไทยสำนักจุฬาราชมนตรีได้มีประกาศต่าง ๆ ออกมา เพื่อให้พี่น้องมุสลิมในประเทศไทยได้มีมาตรการการป้องกันโรคระบาดโควิด 19 และแนวปฏิบัติที่ถูกต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันในกรณีของการปฏิบัติศาสนกิจละหมาด ณ มัสยิดในชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย สามารถทำเป็นแบบอย่างในภาพรวมของสังคมได้ในที่สุด เช่น การงดละหมาดวันศุกร์ร่วมกัน ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ให้แต่ละคนละหมาดที่บ้านของตนเอง หรือ ณ ที่ตั้งของตนเอง จนกว่าสถานการณ์จะดีขึ้นหรือคลี่คลาย เป็นต้น ถ้ามีมาตรการป้องกันโรคระบาดโควิด 19 และแนวปฏิบัติที่ออกมาจากหน่วยงานสูงสุดทางศาสนาอิสลามในประเทศไทย หรือประเทศต่าง ๆ อย่างชัดเจน ไม่คลุมเครือ ความน่าเชื่อถือจะมีมากกว่าการพูดคุยโดยปัจเจกบุคคลอย่างเดี่ยวอย่างแน่นอน เพราะบางครั้งการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเชิงวิชาการกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นอาจมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไม่ตรงกันในหลักการวิเคราะห์เชิงวิชาการ เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่เคยพบเจอ เช่น สถานการณ์โควิด 19 เป็นต้น บางคนออกมาพูดหรือให้ข้อมูลในทางที่ไม่ถูกต้อง เพราะตนเองอาจยังไม่ได้เรียนรู้เชิงลึกในเรื่องดังกล่าว ดังนั้นจำเป็นที่มุสลิมต้องศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องหลักการปฏิบัติหรือศาสนพิธีต่าง ๆ ในศาสนาอิสลาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องละหมาดหรืออื่น ๆ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และสามารถนำไปเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเด็นการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดตามประกาศจุฬาราชมนตรี กับการบูรณาการแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการละหมาดในสถานการณ์วิกฤตโควิด 19

มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเด็น การปฏิบัติศาสนกิจละหมาดตามประกาศจุฬาราชมนตรี กับการบูรณาการ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการละหมาดในสถานการณ์วิกฤตโควิด 19

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) เป็นปรากฏการณ์ที่ทุกประเทศทั่วโลกได้พบเจอ ไม่ว่าจะอยู่ในทวีปใด เช่น เอเชีย ยุโรป แอฟริกา อเมริกาใต้ เป็นต้น ที่สำคัญส่งผลต่อการปฏิบัติศาสนกิจของ ประชาชนที่อยู่ในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะพี่น้องมุสลิมที่มีศาสนกิจที่ต้อง ปฏิบัติอยู่เป็นประจำทุกวัน คือ ละหมาดฟัรฎู 5 เวลา มุสลิมในประเทศไทย ก็ได้รับผลกระทบจากการเกิดขึ้นของโรคโควิด 19 นี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะ การปฏิบัติศาสนกิจละหมาดนั้น มุสลิมทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนเชื้อชาติใดก็ตาม จำเป็นจะต้องละหมาดเป็นประจำทุกวัน ไม่มีวันหยุดราชการ มุสลิมในประเทศไทย ก็เช่นเดียวกัน เมื่อมีโรคโควิด 19 เกิดขึ้นในสังคมไทย พวกเขาถือว่าเป็นบททดสอบ จากพระเป็นเจ้า เป็นกำหนดสภาวะการณ์ที่พระเป็นเจ้าได้กำหนดมาให้มนุษย์ ต้องเผชิญ ให้ได้รับบททดสอบและความอดทน เพื่อจะได้ฝ่าฟันอุปสรรคนี้ให้ ผ่านพ้นจนได้ หลักการกำหนดสภาวะการณ์ หรือที่เรียกว่า เกาะกัว-เกาะดร์ เป็นหลัก ศรัทธาข้อที่ 6 ในอิสลาม เป็นสิ่งที่มุสลิมทุกคนต้องยึดมั่นในจิตใจของทุกคน เพราะเป็นหลักศรัทธาที่มุสลิมจะต้องตระหนักตลอดเวลาในการดำเนินชีวิตของ คนเราในแต่ละวัน ดังนั้น การปฏิบัติละหมาดในช่วงของสถานการณ์วิกฤตโควิด 19 จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ในส่วนของการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดที่ส่งเสริม ให้มาทำร่วมกันที่มัสยิด หรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ที่มีคนมารวมตัวกันเป็น จำนวนมาก เพื่อทำการละหมาดร่วมกัน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงต้องมีหน่วยงานองค์กร และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีบทบาทและหน้าที่ดูแลการปฏิบัติศาสนกิจการละหมาด ร่วมกันที่มัสยิดเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างแน่นอน ไม่ว่าจะเป็น สำนักจุฬาราชมนตรี สำนักคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คณะกรรมการอิสลามประจำ มัสยิด ต้องทำงานประสานกัน มีมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค โควิด 19 เพื่อให้การดำเนินงานและการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดเป็นไปอย่าง เรียบร้อยสมบูรณ์แบบที่สุด และปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งปวง

ดังนั้น สิ่งที่จะนำมาเสนอในบทความวิชาการนี้ จะเกี่ยวข้องกับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเด็นการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดตามประกาศจุฬาราชมนตรี มีรายละเอียดของประกาศที่แตกต่างกันในแต่ละฉบับ ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาของสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในช่วงเวลานั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด

มาตรการดังกล่าวได้ถูกนำเสนอในรูปแบบของประกาศจุฬาราชมนตรีของสำนักจุฬาราชมนตรี ซึ่งเป็นหน่วยงานองค์กรของมุสลิมในระดับต่าง ๆ ให้การยอมรับ และนำมาสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ให้ความเคารพ ให้ความร่วมมือเพื่อการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดร่วมกันที่ถูกต้อง สมบูรณ์แบบ และไม่สร้างความเดือดร้อนกับผู้อื่น ประกาศจุฬาราชมนตรีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเด็นการปฏิบัติศาสนกิจละหมาด มีดังนี้

1. ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วยเรื่อง การละหมาดวันศุกร์ การละหมาดญะมาอะห์ และการจัดกิจกรรมและการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม สำหรับในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และในพื้นที่ที่รัฐบาลประกาศห้ามรวมตัว (ฉบับที่ 1/2563) สามารถสรุปประเด็นสำคัญในประกาศได้ดังนี้ 1) สำหรับในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และในพื้นที่ที่รัฐบาลประกาศห้ามรวมตัวให้งดการละหมาดวันศุกร์และการละหมาดญะมาอะห์ที่มีสยิด โดยให้ละหมาดบ่าย (คุฮ์รี) 4 รอกาอัตที่บ้านแทน 2) ให้บิหลันทำหน้าที่อะซานประจำเวลาที่มีสยิดตลอดเวลาตามปกติ และให้กล่าวคำว่า “อัลเศาะลาตุ ฟิ บยูติคุม” หลังจบอะซาน พร้อมแจ้งสับปุระว่า “ให้ทุกคนละหมาดที่บ้าน” และให้ผู้บริหารมีสยิดจัดการละหมาดเฉพาะกลุ่มที่มีจำนวนไม่เกิน 5 คน โดยมีการเว้นระยะห่างในแถวอย่างน้อย 2 เมตร (สำนักจุฬาราชมนตรี สถาบันวะสะฎียะฮ์เพื่อสันติภาพและการพัฒนา, 2564, น.135-136)

2. ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วยการผ่อนปรนให้ปฏิบัติศาสนกิจ

ละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) และแนวทางปฏิบัติ (ฉบับที่ 5/2563) สามารถสรุปประเด็นสำคัญในประกาศได้ ดังนี้ แนวทางการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) สำหรับมัสยิด 1) ให้กรรมการอิสลามประจำมัสยิด หรือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่มาตรวจวัดอุณหภูมิก่อนเข้ามัสยิด 2) จัดวางเจลล้างมือ แอลกอฮอล์ไว้บริเวณประตูทางเข้ามัสยิด 3) งดใช้บ่อน้ำ (กอละห์) หรืออ่างใหญ่ร่วมกัน 4) ให้ทำความสะอาดพื้นมัสยิดก่อนและหลังละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) ทุกครั้ง และไม่เปิดเครื่องปรับอากาศ โดยให้เปิดหน้าต่างมัสยิด ผ่านม่าน เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก 5) ให้จัดทำเครื่องหมายจุดละหมาดที่สามารถระบุตำแหน่งได้ โดยให้เว้นระยะห่างระหว่างแต่ละจุด 1.50 ถึง 2.00 เมตร 6) ให้ควบคุมทางเข้าออกมัสยิด และจัดระเบียบระยะห่างขณะเดินเข้าและเดินออกจากมัสยิดหลังเสร็จสิ้นการละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) สำหรับผู้เข้าร่วมปฏิบัติศาสนกิจละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) 1) ให้อาบน้ำละหมาดจากที่บ้าน 2) ให้ใช้ผ้าปูละหมาด (ผ้าชะญาดะห์) ส่วนตัว โดยนำมาจากที่บ้าน 3) ให้ล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ที่มัสยิดจัดเตรียมไว้ 4) ให้สวมหน้ากากอนามัยตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติศาสนกิจ 5) งดการสละมด้วยการสัมผัสมือ การสวมกอด และการสัมผัสแก้ม โดยให้ยกมือพร้อมกล่าวสลามเท่านั้น 6) เด็กและสตรีให้งดการร่วมละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) ที่มัสยิด 7) หากมีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ หรือน้ำมูก แม้จะมีอาการไม่มาก ให้งดการไปร่วมละหมาดวันศุกร์ที่มัสยิด สำหรับการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) มีข้อปฏิบัติ ดังนี้ 1) ให้เว้นระยะห่างระหว่างแถวและในแถว 1.50 ถึง 2.00 เมตร และให้ยืนตามจุดที่มัสยิดได้จัดทำเครื่องหมายไว้ 2) ให้กระชับเวลาในการละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) นับตั้งแต่อะซาน คุตบะห์และละหมาด ไม่เกิน 20 นาที (สำนักจุฬาราชมนตรี, 2563)

3. ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วยการผ่อนปรนให้ปฏิบัติศาสนกิจละหมาดอีฎิ้ลฟิตร์ (ฉบับที่ 6/2563) สามารถสรุปประเด็นสำคัญในประกาศได้ดังนี้ 1) ให้มัสยิดจัดเตรียมพื้นที่เปิด เช่น ลานมัสยิดรวมถึงพื้นที่ใน

อาคารมัสยิด อาคารเรียนประจำมัสยิด ที่โล่งกว้าง หรือสนามกีฬาในชุมชน สำหรับละหมาดอิฎิ้ลฟิตรฺ โดยให้ดำเนินมาตรการตามประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วย การผ่อนปรนให้ปฏิบัติศาสนกิจละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) และแนวทางปฏิบัติ ฉบับที่ 5/2563 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 อย่างเคร่งครัด 2) ให้รับปฏิบัติศาสนกิจละหมาดอิฎิ้ลฟิตรฺ เมื่อเข้าเวลาและให้กระชับเวลาในการละหมาดและคุตบะห์ ไม่เกิน 20 นาที 3) หากมัสยิดใดไม่สามารถปฏิบัติตามข้อ 1 ได้ให้มัสยิดแจ้งสับปुरुชละหมาดที่บ้าน ในลักษณะรวมกันเป็นครอบครัว จำกัดเฉพาะญาติพี่น้องเท่านั้น โดยไม่ต้องอ่านคุตบะห์ 4) ให้มัสยิดงดการจัดเลี้ยงอาหารแก่ผู้มาร่วมละหมาดและการจัดกิจกรรมอื่น ๆ รวมทั้งให้หลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมและการรวมตัวกันเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมาก เช่น การเยี่ยมญาติ การเยี่ยมกุโบร์ (สุสาน) และการจัดเลี้ยงอาหารในเคหสถาน หากจำเป็นให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคและคำแนะนำของทางราชการและประกาศจุฬาราชมนตรีอย่างเคร่งครัด (สำนักจุฬาราชมนตรี, 2563, ออนไลน์)

4. ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วย การปฏิบัติศาสนกิจละหมาดอิฎิ้ลอฎูฮา และการเชือดสัตว์พลีทาน (กุรบาน) (ฉบับที่ 9/2563) สามารถสรุปประเด็นสำคัญในประกาศได้ ดังนี้ สำหรับการละหมาดอิฎิ้ลอฎูฮา 1) ให้มัสยิดจัดเตรียมพื้นที่ละหมาดอิฎิ้ลอฎูฮา ตามมาตรการการผ่อนปรนให้ปฏิบัติศาสนกิจละหมาดอิฎิ้ลฟิตรฺ ฉบับที่ 6/2563 ลงวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 ข้อที่ 1 ด้วยความเคร่งครัด ทั้งนี้ให้คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดหรือผู้รับผิดชอบใช้ดุลยพินิจพิจารณาผ่อนปรนระยะห่างในแถวละหมาดให้เหมาะสมและให้ผู้เข้าร่วมละหมาดสวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า พร้อมนำผ้าปูละหมาดไปด้วย และต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคและคำแนะนำของทางราชการและประกาศจุฬาราชมนตรีอย่างเคร่งครัดด้วย 2) ให้รับปฏิบัติศาสนกิจละหมาดอิฎิ้ลอฎูฮา เมื่อเข้าเวลาและให้กระชับเวลาในการละหมาดและคุตบะห์ 3) หากมัสยิดใดไม่สามารถปฏิบัติตามข้อ 1.1 ได้ ให้มัสยิดแจ้งสับปुरुชละหมาด

ที่บ้าน ในลักษณะรวมกันเป็นครอบครัว โดยไม่ต้องอ่านคุดปะห์ 4) หากมีสียิตใด มีการจัดกิจกรรมหรือการรวมตัวกันเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมาก ให้ปฏิบัติตาม มาตรการป้องกันโรค และคำแนะนำของทางราชการและประกาศสุขภาพราชมนตรี ด้วยความเคร่งครัด (สำนักจุฬาราชมนตรี, 2563)

5. ประกาศสุขภาพราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วย การละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) ที่มีสียิต ในพื้นที่ควบคุม (ฉบับที่ 1/2564) สามารถสรุปประเด็นสำคัญในประกาศได้ดังนี้ 1) มีสียิตที่อยู่ในพื้นที่ควบคุมสูงสุดตามคำสั่งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้งดการละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) ที่มีสียิต 2) มีสียิตที่อยู่ในพื้นที่ควบคุม และพื้นที่เฝ้าระวังสูง ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดประสานหารือกับ ผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาด สำหรับมีสียิตที่อยู่ใน จังหวัดที่ไม่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้อิหม่ามประจำมัสยิด ประสานหารือกับฝ่ายปกครองในพื้นที่ เพื่อการบังคับใช้มาตรการป้องกันและ ควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ออก โดยภาครัฐและจุฬาราชมนตรีด้วยความเคร่งครัด และหากพื้นที่ใดมีความเสี่ยง ต่อการแพร่ระบาดของโรค ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ประกาศงด การละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) ที่มีสียิต (สำนักจุฬาราชมนตรี, 2564)

6. ประกาศสุขภาพราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วย การปฏิบัติศาสนกิจในเดือน รอมฎอน ฮ.ศ. 1442 (พ.ศ. 2564) (ฉบับที่ 3/2564) สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ในประกาศได้ ดังนี้ 1) การละหมาดตะรอเวียะห์ ขอความร่วมมือคณะกรรมการ อิสลามประจำมัสยิดหรือผู้รับผิดชอบในการจัดละหมาด ควบคุมดูแลสัปปูรุษ หรือผู้ร่วมละหมาดให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยการตรวจวัดอุณหภูมิ ล้างมือด้วยเจล แอลกอฮอล์ สวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าตลอดระยะเวลาการปฏิบัติ

ศาสนกิจ เว้นระยะห่างอย่างน้อย 1.5 เมตร และให้กระชับเวลาในการปฏิบัติศาสนกิจไม่เกิน 45 นาที (สำนักจุฬาราชมนตรี, 2564)

7. ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วย การละหมาดญะมาอะห์ และการละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) ที่มีสยิด (ฉบับที่ 9/2564) สามารถสรุปประเด็นสำคัญในประกาศได้ ดังนี้ 1) ประชากรที่อยู่ในชุมชนมีอัตราการได้รับการฉีดวัคซีนแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป หรือในพื้นที่ที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดได้พิจารณาร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วสามารถผ่อนปรนให้ปฏิบัติศาสนกิจดังกล่าวได้ 2) คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดและผู้มาปฏิบัติศาสนกิจที่มีสยิด ทั้งละหมาดญะมาอะห์ และละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) ควรได้รับการฉีดวัคซีนแล้วอย่างน้อย 1 เข็ม 3) ใช้เวลาในการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดญะมาอะห์ ไม่เกิน 30 นาที และละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) เริ่มตั้งแต่อะซานจนกระทั่งเสร็จสิ้นการละหมาดใช้เวลาไม่เกิน 45 นาที 4) ต้องปฏิบัติตามมาตรการด้านสาธารณสุขและประกาศจุฬาราชมนตรีอย่างเคร่งครัด ได้แก่ การตรวจวัดอุณหภูมิ การสวมใส่หน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่างและการละหมาด 1.5 ถึง 2 เมตร การจัดจุดล้างมือหรือเจลแอลกอฮอล์ล้างมือ การอาบน้ำละหมาดจากที่บ้าน การนำผ้าปูละหมาดของตนเองมาด้วย และการลงทะเบียนทุกครั้งที่มาปฏิบัติศาสนกิจที่มีสยิด (สำนักจุฬาราชมนตรี, 2564)

8. ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วย การปฏิบัติศาสนกิจละหมาดอีฎิ้ลฟิตร์ และแนวทางปฏิบัติ (ฉบับที่ 2/2565) สามารถสรุปประเด็นสำคัญในประกาศได้ ดังนี้ 1) การละหมาดอีฎิ้ลฟิตร์ ขอความร่วมมือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด และผู้มาละหมาด ปฏิบัติดังนี้ 1.1) ทำความสะอาดมัสยิดหรือสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ (สนามกลางแจ้งหรือที่โล่งกว้าง) ที่อาบน้ำละหมาด ห้องน้ำ และสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ก่อนละหมาดอีฎิ้ลฟิตร์ 1.2) ขอให้ผ้าปูละหมาดมาจากบ้าน 1.3) จัดให้มีจุดตรวจวัดอุณหภูมิ ล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์

สำหรับผู้ที่มีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ ขอให้ละหมาดที่บ้าน 1.4) สวมหน้ากากอนามัยตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติศาสนกิจ และให้กระชับเวลาในการละหมาด และกล่าว คุดบะห์ (ธรรมกถา) 2) สำหรับผู้ติดเชื้อที่อยู่ในกลุ่มสีเขียวหรือสีเหลือง และสมาชิกที่อยู่ในบ้านที่กักตัวอยู่บ้าน (Home Isolation) ขอให้งดการเข้าร่วมปฏิบัติศาสนกิจละหมาดอิฎิ้ลฟิตร์ไปก่อน (สำนักจุฬาราชมนตรี, 2565)

จะเห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาจากประกาศสำนักจุฬาราชมนตรี ทั้ง 8 ฉบับที่เกี่ยวข้องมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กับการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดต่าง ๆ ในช่วงสถานการณ์วิกฤตโควิด 19 ทำให้ทราบว่า การที่จุฬาราชมนตรีจะประกาศออกมาในแต่ละฉบับ จะมีการพิจารณาความจำเป็นตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ในช่วงนั้นว่า โรคโควิด 19 รุนแรงหรือลดน้อยลงหรือไม่อย่างไร ซึ่งมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ประกาศออกมาจะเป็นแนวปฏิบัติและมีข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดในแต่ละช่วงด้วย

สำหรับในช่วงที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) รุนแรง สามารถสรุปมาตรการป้องกันที่เป็นแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดในภาพรวมได้ ดังนี้

1. ให้งดการละหมาดทุกประเภทที่มีสยิด ไม่ว่าจะเป็ประเภทบังคับและสมัครใจ ประเภทที่กระทำร่วมกันและที่กระทำเป็นเอกเทศ
2. ให้มุสลิมทำการละหมาดทุกประเภทที่บ้านแทนการมาร่วมละหมาดที่มีสยิด
3. สำหรับผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการประกาศเชิญชวนให้คนมาละหมาดร่วมกันที่มีสยิด (มูอัซซิน) ให้ทำการอาซาน (การเรียกร้องมุสลิมให้มาละหมาด) ประจำเวลาทุกเวลา เพื่อรักษาการละหมาดที่มีสยิดไว้ และทำการละหมาดเฉพาะกลุ่มไม่เกิน 5 คน และเว้นระยะห่างอย่างน้อย 2 เมตร

จะเห็นได้ว่าแนวปฏิบัติศาสนกิจจะละหมาดตามประกาศจุฬาราชมนตรีที่ออกมาในช่วงที่สถานการณ์โรคโควิด 19 รุนแรงนั้น มีแนวปฏิบัติที่เข้มงวดเด็ดขาด ชัดเจน และสอดคล้องกับมาตรการป้องกันโรคระบาดของทางราชการเป็นการป้องปรามมุสลิม ไม่ให้มี การติดเชื่อจากการปฏิบัติศาสนกิจจะละหมาด และเป็นการช่วยสังคมอีกทางในการที่จะให้ผู้คนห่างไกลจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

สำหรับในช่วงที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ไม่รุนแรงหรือลดน้อยลง สามารถสรุปมาตรการป้องกันที่เป็นแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจจะละหมาดในภาพรวมได้ ดังนี้

สำหรับมัสยิด 1) มีการตรวจวัดอุณหภูมิก่อนเข้ามัสยิด 2) จัดวางเจลล้างมือแอลกอฮอล์ไว้บริเวณประตูทางเข้ามัสยิด 3) งดใช้บ่อน้ำ (กอละเฮห์) หรืออ่างใหญ่ร่วมกัน 4) ให้ทำความสะอาดพื้นมัสยิดก่อนและหลังละหมาดทุกครั้ง และไม่เปิดเครื่องปรับอากาศ โดยให้เปิดหน้าต่างมัสยิด ผ้าม่าน เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก 5) ให้จัดทำเครื่องหมายจุดละหมาดที่สามารถระบุตำแหน่งได้ โดยให้เว้นระยะห่างระหว่างแต่ละจุด 1.50 ถึง 2.00 เมตร 6) ให้ควบคุมทางเข้าออกมัสยิด และจัดระเบียบระยะห่างขณะเดินเข้าและเดินออกจากมัสยิด หลังเสร็จสิ้นการละหมาด

สำหรับผู้เข้าร่วมปฏิบัติศาสนกิจจะละหมาดที่มัสยิด 1) ให้อาบน้ำละหมาดจากที่บ้าน 2) ให้ใช้ผ้าปูละหมาด (ผ้าชะญาดะห์) ส่วนตัว โดยนำมาจากที่บ้าน 3) ให้ล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ที่มัสยิดจัดเตรียมไว้ 4) ให้สวมหน้ากากอนามัยตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติศาสนกิจ 5) งดการสละมด้วยการสัมผัสมือ การสวมกอด และการสัมผัสแก้ม โดยให้ยกมือพร้อมกล่าวสลามเท่านั้น 6) หากมีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ หรือน้ำมูก แม้จะมีอาการไม่มาก ให้งดการไปร่วมละหมาดทุกประเภทที่มัสยิด 7) ผู้ที่จะมาร่วมละหมาดทุกประเภทที่มัสยิดจำเป็นต้องได้รับการฉีดวัคซีนอย่างน้อย 1 เข็ม

การปฏิบัติศาสนกิจละหมาดที่มีสยิด 1) ให้เว้นระยะห่างระหว่างแถวและในแถว 1.50 ถึง 2.00 เมตร และให้ยืนตามจุดที่มีสยิดได้จัดทำเครื่องหมายไว้ 2) ให้กระชับเวลาในการละหมาดทุกประเภทโดยใช้เวลา ไม่เกิน 20 ถึง 45 นาที จะเห็นได้ว่าแนวปฏิบัติศาสนกิจละหมาดตามประกาศจุฬาราชมนตรีที่ออกมาในช่วงที่สถานการณ์โรคโควิด 19 ไม่รุนแรงหรือลดน้อยลง มีแนวปฏิบัติค่อนข้างเป็นไปในทิศทางป้องกันตนเองไม่ให้ติดโรคระบาด ระมัดระวังในการปฏิบัติตัวเป็นอย่างมาก มีแนวปฏิบัติที่เคร่งครัดในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ที่คนไปร่วมละหมาด (มีสยิด) การปฏิบัติตนของผู้ที่จะไปร่วมปฏิบัติศาสนกิจละหมาดที่มีสยิด และการบริหารจัดการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดที่มีสยิดให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานการป้องกันโรคระบาดและให้สอดคล้องกับมาตรการป้องกันโรคระบาดของทางราชการด้วย เพื่อให้พี่น้องมุสลิมไม่ติดเชื้อโรคจากการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดที่มีสยิดได้ และเป็นภูมิคุ้มกันและช่วยสังคมอีกทางหนึ่งด้วยให้ห่างไกลจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

เมื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเด็นการปฏิบัติศาสนกิจละหมาด ตามประกาศจุฬาราชมนตรี พบว่า มาตรการดังกล่าวเปรียบเสมือนแนวปฏิบัติสำหรับพี่น้องมุสลิมในประเทศไทยได้นำไปปรับใช้ในชวงสถานการณ์วิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เมื่อนำหลักการในศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะหลักผลประโยชน์ของสังคม ซึ่งมองประโยชน์ภาพรวมของสังคมเป็นหลัก มาวิเคราะห์เชิงบูรณาการกับแนวปฏิบัติศาสนกิจละหมาดจะทำให้เห็นว่าแนวปฏิบัติศาสนกิจละหมาดที่จุฬาราชมนตรีประกาศออกมาในมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นั้นเป็นแนวปฏิบัติที่มุสลิมทุกคนในประเทศไทยสามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเกิดโรคระบาดโควิด 19 รุนแรงหรือลดน้อยลง เนื่องจากมีรายละเอียดการปฏิบัติที่ชัดเจน มีทั้งการเตรียมความพร้อม การป้องกันการแพร่ระบาด การไม่นำตนเองเข้าไปใกล้กับการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และการป้องปรามอย่างเด็ดขาด

คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคมเป็นหลัก เพื่อให้การปฏิบัติศาสนกิจ ละหมาดทุกประเภทที่ต้องกระทำหรือส่งเสริมให้กระทำที่มีสยิด มีความเป็น ระเบียบเรียบร้อย สอดคล้องกับการปฏิบัติตามมาตรการของทางราชการและ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักผลประโยชน์ของสังคมในอิสลาม โดยอาศัย บทบัญญัติแห่งคัมภีร์อัลกุรอาน บทที่ 2 (อัลบะกอเราะฮ์) โองการที่ 195 ความว่า “สุเจ้าอย่าได้นำตนเองสู่ความวิบัติ” หมายถึง ห้ามกระทำการใด ๆ ที่เป็น การฆ่าตัวตาย การทำร้ายตนเอง และการนำพาตนเองไปสู่ความเสียหาย ความสูญเสียหรือการเสียชีวิต จะด้วยวิธีการหรือการกระทำใด ๆ ก็ตาม ล้วนเป็นสิ่งต้องห้าม และอาศัยความจากวจนะ (อัลหะดีษ) ของศาสนทูต มุฮัมมัด คืออัลลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ความว่า “ไม่มีการประทุษร้ายต่อตนเอง และต่อผู้อื่น ซึ่งมีนัยชี้ชัดว่า บุคคลจะไม่ประทุษร้ายต่อตนเองและจะไม่ ประทุษร้ายหรือสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ไม่ว่าจะด้วยวิธีการหรือ การกระทำใด ๆ ก็ตาม ล้วนเป็นสิ่งต้องห้าม”

เมื่อพิจารณาในเชิงของการบูรณาการแนวปฏิบัติศาสนกิจละหมาดใน สถานการณ์วิกฤตโควิด 19 จะทำให้เห็นว่า แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจ ละหมาดตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 19 ที่ทาง จุฬาราชมนตรีได้ประกาศออกมาและกำหนดมาตรการต่าง ๆ นั้นสามารถที่จะ ตอบโจทย์ทางสังคมได้ การปฏิบัติศาสนกิจละหมาดสามารถปรับตัวเข้ากับ สถานการณ์หรือวิกฤตโควิด 19 ได้ โดยมุสลิมในประเทศไทยต้องทำการศึกษา ให้ท่องแท้เข้าใจหลักการของศาสนาอิสลามให้ถูกต้องชัดเจน นำไปถ่ายทอดให้ ผู้อื่นได้รับทราบต่อไป เช่น การละหมาดที่มีสยิดในภาวะปกติและในสถานการณ์ วิกฤตโควิด 19 จำเป็นต้องบูรณาการวิธีการปฏิบัติเข้าด้วยกัน เมื่อแนวปฏิบัติที่ มีสยิดต่าง ๆ ได้ดำเนินการตามประกาศจุฬาราชมนตรี ได้ถูกนำไปใช้ในสังคมใน เรื่องของการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดประเภทต่าง ๆ เช่น เปลี่ยนจากละหมาด ร่วมกันที่มีสยิด มาเป็นการละหมาดร่วมกันหรือแยกกันละหมาดที่บ้าน หรือต่างคน ต่างละหมาด งดละหมาดที่มีสยิดเลยในกรณีที่มีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรง ของโรคโควิด 19 ถ้าเป็นช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

น้อยลง มาตรการหรือแนวปฏิบัติที่เหมาะสมก็จะเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยเน้นการเฝ้าระวังผู้ที่จะไปปฏิบัติศาสนกิจที่เหมาะสมที่สุด เพื่อไม่ให้กระทบกับคนอื่นก็ต้องปฏิบัติตามมาตรการที่มีสยิดและทางราชการกำหนดไว้ เพื่อไม่ให้เกิดผลร้ายต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม ดังนั้น เมื่อเกิดวิกฤตโควิด 19 ขึ้น แนวคิดการบูรณาการจึงได้ถูกนำมาใช้ให้สอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติศาสนกิจที่เหมาะสมทางศาสนา โดยบูรณาการแนวปฏิบัติทางศาสนาที่เกี่ยวกับเรื่องของปัจเจกชนกับการจัดทำร่วมกันเป็นหมู่คณะ การบูรณาการแนวทางที่มีสยิดได้กำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมมีความสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของทางราชการในด้านการปฏิบัติ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 นอกจากนี้แนวปฏิบัติศาสนกิจที่เหมาะสมในช่วงสถานการณ์โควิด 19 สามารถบูรณาการกับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ โดยเป็นการทำงานที่สัมพันธ์เชื่อมโยงและสร้างความเข้าใจร่วมกันในระดับปัจเจกชน องค์กรทางศาสนา และหน่วยงานราชการที่จะสามารถทำให้การปฏิบัติศาสนกิจที่เหมาะสมของพี่น้องมุสลิมในช่วงเวลาดังกล่าวมีความปลอดภัย คำนึงถึงหลักประโยชน์ส่วนรวมของสังคม ไม่สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้ผู้อื่น และที่สำคัญมีการป้องกันเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันไม่คาดคิดหรือเหตุการณ์ที่รุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในอัตราที่สูงสุด อาจมีจุดเริ่มมาจากการมารวมตัวกันปฏิบัติศาสนกิจที่เหมาะสมที่สุดหากทางหน่วยงานหรือองค์กรศาสนาไม่มีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่ดี เป็นต้น

ดังนั้น อิสลามจึงให้ความสำคัญกับการระวังรักษาและดูแลตนเองในช่วงสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคระบาดร้ายแรง เช่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่กำลังประสพอยู่ ระบาด ซึ่งเป็นศาสนกิจของมุสลิมที่ปฏิบัติกันทุกวัน จำเป็นต้องปฏิบัติอย่างระมัดระวัง รับผิดชอบต่อสังคมที่สำคัญมองประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เมื่อพี่น้องมุสลิมในประเทศไทยมีทิศทางการปฏิบัติในเรื่องการเหมาะสมในช่วงสถานการณ์โควิด 19 อย่างชัดเจนจะสามารถถ่ายทอดประสบการณ์แบ่งปันความรู้ แนวปฏิบัติไปยังพี่น้องมุสลิม

ทั่วโลกผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ได้ ไม่ว่าจะในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย จอร์แดน เยเมน อินเดีย จีน รัสเซีย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฯลฯ และประเทศต่าง ๆ ที่มีพี่น้องมุสลิมอยู่ ทั่วทุกมุมโลก ซึ่งบางประเทศก็ดำเนินมาตรการและมีแนวปฏิบัติที่คล้าย ๆ กัน เหมือนกันกับในประเทศไทย เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น

บทสรุป

ละหมาด เป็นบัญญัติที่สำคัญในศาสนาอิสลาม เป็นหลักปฏิบัติข้อที่ 2 จากหลักปฏิบัติ 5 ประการในอิสลาม เป็นหลักปฏิบัติที่แสดงถึงวิถีชีวิตของมุสลิมทุกคนว่าจะต้องปฏิบัติศาสนกิจนี้ไปตลอดชีวิต เมื่อเขาได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ พระเป็นเจ้าก็จะประทานพรความสุขความสำเร็จและเพิ่มพูนโชคลาภและสิ่งดี ๆ ให้กับมุสลิมที่ปฏิบัติละหมาดอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะยามทุกข์ ยามสุข จะเกิดโรคระบาดร้ายแรง เช่น โควิด 19 เช่นในปัจจุบัน หรือสถานการณ์ปกติ มุสลิมทุกคนก็จำเป็นต้องละหมาดวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง 5 เวลา ในทุกวันทุกคืน และถ้าใครที่จะได้รับผลบุญเพิ่ม ก็ส่งเสริมให้มีการละหมาดสุนัตต่าง ๆ เช่น ละหมาดสุนัตก่อนและหลังละหมาด 5 เวลา เขาก็จะได้ผลบุญเพิ่มเติมและเพิ่มมากขึ้น เป็นเสปียงที่ดียิ่งที่จะสะสมไปสู่ชีวิตที่ประสบชัยชนะและมีความสุขในโลกหน้าต่อไป

การบูรณาการแนวปฏิบัติศาสนิกจะละหมาดในสถานการณ์โควิด 19 กับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 19 (COVID-19) นั้นสามารถทำได้โดยยึดหลักผลประโยชน์ของสังคมในอิสลามที่ห้ามมองประโยชน์ภาพรวมของสังคมที่จะได้จากการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันดังกล่าวที่จุฬาราชมนตรีประกาศออกมา สอดคล้องกับหน่วยงานราชการ หน่วยงานภาครัฐที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก การปฏิบัติศาสนิกจะละหมาดทุกประเภทที่ส่งเสริมให้กระทำที่มีสยิดนั้นเดิมทีไปร่วมกันทำที่มีสยิด แต่เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จึงต้องปรับเปลี่ยนการปฏิบัติไปสู่การปฏิบัติแบบเป็นเอกเทศส่วนตัวที่บ้านแทนที่จะมาร่วมกันทำที่มีสยิด ซึ่งเป็น

การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและผู้อื่น สร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมมุสลิม รับผิดชอบต่อสังคมด้วยความตระหนักและนำสู่ การปฏิบัติที่รูปธรรม ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ และที่สำคัญปฏิบัติตามหลักผลประโยชน์ของสังคมที่มีที่มาแหล่งที่มาสำคัญของอิสลาม คือ อัลกุรอาน และอัลหะดีษ ซึ่งหลักการของศาสนาอิสลามที่มุสลิมควรได้ศึกษาทำความเข้าใจ เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิด มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และร่วมเป็นส่วนหนึ่งการนำ หลักการศาสนาสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2556). *วิถีชีวิต 5 ศาสนิกชนในประเทศไทย*. ผู้แต่ง.
- ชมรมผู้บริหารมัสยิดเขตหนองจอก. (2561). *คู่มือมุอัลลัฟ (มุสลิมใหม่)*. ผู้แต่ง.
- ดลมนรร์จ บากา และแวนอูซัง มะแดเฮาะ. (2536). *อิสลามศึกษาเบื้องต้น*. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิทยา วิเศษรัตน์. (2550). *จุดเด่นแห่งอิสลาม*. ออฟเซ็ท เพรส.
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. (ม.ป.ป.). *พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย มะดีนะฮ์: ศูนย์กษัตริย์ฟาฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมะดีนะฮ์*. ม.ป.ท.
- สำนักจุฬาราชมนตรี. สถาบันวะสะฎียะฮ์เพื่อสันติภาพและการพัฒนา. (2564). *วิกฤตโควิด 19 ความรู้และทางออกบนทางสายกลาง*. ผู้แต่ง.
- สำนักจุฬาราชมนตรี. (2564). *ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วยการระมัดระวังวันศุกร์ (ญุมอะห์) ที่มัสยิด ในพื้นที่ควบคุม (ฉบับที่ 1/2564)*. สืบค้น 5 ตุลาคม 2565, จาก <https://skthai.org/th/news/100282>
- _____. (2564ก). *ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วยการปฏิบัติศาสนกิจในเดือนรอมฎอน ฮ.ศ. 1442 (พ.ศ. 2564) (ฉบับที่ 3/2564)*. สืบค้น 5 ตุลาคม 2565, จาก <https://skthai.org/th/news/105736>
- _____. (2564ข). *ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วยการระมัดระวังมาอะห์ และการระมัดระวังวันศุกร์ (ญุมอะห์) ที่มัสยิด (ฉบับที่ 9/2564)*. สืบค้น 5 ตุลาคม 2565, จาก <https://skthai.org/th/news/113882>
- _____. (2565ค). *ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วยการปฏิบัติศาสนกิจระมัดระวังอิฎิ้ลฟิตร และแนวทางปฏิบัติ (ฉบับที่ 2/2565)*. สืบค้น 5 ตุลาคม 2565, จาก <https://skthai.org/th/news/123152>

- _____. (2563). ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วยเรื่องการละหมาดวันศุกร์ การละหมาดญะมาอะห์ และการจัดกิจกรรมและการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม สำหรับในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และในพื้นที่ที่รัฐบาลประกาศห้ามรวมตัว (ฉบับที่ 1/2563). สืบค้น 5 ตุลาคม 2565, จาก <https://skthai.org/th/news/89752>
- _____. (2563ก). ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วยการผ่อนปรนให้ปฏิบัติศาสนกิจละหมาดวันศุกร์ (ญุมอะห์) และแนวทางปฏิบัติ (ฉบับที่ 5/2563). สืบค้น 5 ตุลาคม 2565, จาก <https://skthai.org/th/news/91340>
- _____. (2563ข). ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วยการผ่อนปรนให้ปฏิบัติศาสนกิจละหมาดอ็อกฎิ้ลฟิตร (ฉบับที่ 6/2563). สืบค้น 5 ตุลาคม 2565, จาก <https://skthai.org/th/news/91850>
- _____. (2563ค). ประกาศจุฬาราชมนตรี เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ว่าด้วยการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดอ็อกฎิ้ลอฎฮา และการเชือดสัตว์พลีทาน (قربาน) (ฉบับที่ 9/2563). สืบค้น 5 ตุลาคม 2565, จาก <https://skthai.org/th/news/94261>
- อาแว วาลี. (2562, มกราคม-มิถุนายน). การละหมาดกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และการเรียนรู้อย่างมีความสุขของเยาวชนมุสลิมจังหวัดนราธิวาส. ว. AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี. 14(26), 1-14.
- อิสมาอีล อะหมัด. (ม.ป.ป.). นมาซของท่านนบีมุฮัมมัด ศอล ฯ อัล-ญูฮาด.
- Abu Da'ud, Sulaiman bin al-Ash as al-sijstany al-zdhiy. (1997). *Sunan Abu abu Da,ud*. Dar Ibn Hazam.